

C. K. Državno Odvjetništvo u Šibeniku
I. R. Procura di Stato in Sebenico

Stiglo dne. 15. 2. 08 sat pod.

u Šibeniku 15. veljače 1908.

Prinjer: Nadp. P.

Exempl. Rubr. leg.

GRADSKA BIBLIOTEKA
BURAJ BIŽGORIĆ
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Tečaj X.

Broj 2.

Učiteljski Glas

Glasiilo „Saveza dalmatinskih učitelja“

Vlasnik i izdavaatelj
„Savez dalmatinskih učitelja“.

Hrvatska tiskara Dr. Krstelj i drug
u Šibeniku.

Urednik:
Dinko Širovica.

Izlazi na 15. svakoga mjeseca. Zapada 4 K na godinu. Učiteljski pripravnici i pripravnice dobivaju ga na pol cijene. Novci se šalju PETRU RADMILOVIĆU, učitelju i blagajniku „Saveza dalmatinskih učitelja“ u Spljetu, a članci i dopisi uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju.

Naše mnijenje.

Sadanje doba osobito u mlagjoj generaciji izazivlje njeku čudnu nervoznost. Napretkom znanosti, koje ljudskom rodu oblakšaše mnogi fizični napor, kao da se javlja natjecanje tko će bolje i uspješnije prištednju fizične snage uporabiti u druga korisna preduzeća, koja pokreće intelekt. U toj raboti, koja bi mogla biti odista od silne blagodati za čovječanstvo uopće, kad bila pod stegom nužnog ravnovesja, opaža se na žalost kako mnogo više prevladjuje strast za prvenstvom, za vodstvom, nego li iskrena želja i namjera, da taj novi rad bude udešen i izvršivan po njekoj osnovi, koja teži sigurnom, općekorisnom cilju. Slaba strana čovječje naravi i tu je pretežnija te zbog njezina kobna upliva nema u novom radu napretka i ako se svud okolo na sva usta viče o nekakovu savremenom napretku i novom duhu vremena. Otuda nervoznost, otuda nestrprpljivost, otuda sudar izmegj tih narečenih novih misli sa tobož starijima, izmegj elemenata, kojima je cilj novost i preokret postojećih uredaba i načina života, i elemenata koji današnji rad misaono i trjezmeno nadoveživaju na rad jučerašnji i konsekventno idu tim radom naprijed bez skokova, bez naprasitosti, slijedeći u tome narav, koja je svakim svojim djelovanjem najljepši uzor reda i sustavna rada.

Težnja za napretkom prirodni je zakon, a zloupotrebljava se taj zakon, kad se u ime njegovo hoće da vodi akcija, koja ide preko intelektualnih dohvataja onih, kojima je ta akcija namijenjena, jer se tim stvaru nešto, u čemu nema ravnovesja izmegj pokretne snage i realnog uspjeha. Treba dakle računati i s prilikama i s opstojnostima i prama njima udešavati rad, koji ide za tim, da napredak zahvati svojim blagotvornim utjecajem sve slojeve naroda. A treba u prvom redu, da svi oni, koji oko toga nastoje, budu prvi pobornici na poprištu, uzorni radnici, požrtvovni krčitelji svjetla i duševne slobode, a ne samo propovjednici, člankopisci ili uopće larmajućii element,

Što vrijede riječi, fraze, nabacanja o novome duhu vremena, o napretku, o humanim idealima, o demokratizmu i koješta, kad vidimo, da bez rada oko nas teče uvijek sve jednako istom kolotečinom danas, kao jučer, sutra kao danas i t. d.?

Što vriede riječi, kad te riječi ponajviše izlaze iz usta onih, koji ništa ne rade kao kritika onih, koji rade? Što vrijedi turati naprijed materijal za gragju, a u isto doba predanj bacati grumenje, kamenje, blato?

O uspješnom radu za narod, prosvjetu narodnu, za oslobogjenje narodno moći će se tek onda govoriti, kad takav rad bude u istinu opstojao svugdje u svakom stališu po onoj Preradovićevoj: Djeluj svaki u svom krugu perom, mačem, krstom, veslom, pod zastavom svaki svojom, al narodnim svi pod geslom.

Pod narodnim geslom radi naše učiteljstvo otkad je god narodno i uvijek mu je napredak narodni bio ne samo pred očima, već je zanj zbiljno radilo, zanj ponajviše doprinijelo.

Učiteljstvo naše ostalo je uvijek u pravom smislu riječi narodno, pučko, i ono je uvijek shvaćalo i shvaća svoj zadatak t. j. da mu je prosvjetom podićii narod i usposobit ga za borbu proti tlačiteljima narodnih prava i narodne slobode. Učiteljstvo naše ne treba poticati na takav rad, jer ga već davno obilno i požrtvovno vrši, ali ga treba poticati na rad za sebe, za svoj stališ, jer je do sada vršeći dužnost svoga zvanja bilo zaboravilo na se i za to ga se omalovažavalo, za to ga se nije nagragjivalo po njegovim zaslugama.

U zadnje doba učiteljstvo je i oko toga počelo lijepo raditi, okupljati se i organizovati, tako da je pokazalo, da i u tome shvaća duh vremena, da ne zaostaje i da ima u sebi sve uslove, da se svojoj plemenitoj zadaći svestrano odazove.

Suvišno je za to izlaziti pred učiteljstvo naše pozivima, da radi, da bude demokratsko, narodno, da bude napredno, vjerski i politički snošljivo i koješta.

Učiteljstvo naše sve to radi, sve je takovo i bez naročitih poziva, a u ime toga, što ga se tim pozivlje na nešto, što ono već radi, uvagjati megju učiteljstvo kao nekaku tobož novu struju nije drugo nego raditi baš protiv onoga, što se tim pozivima hoće da postigne, nije drugo nego dobro započeto djelo učiteljskog udruživanja u zametku smutiti i oteščati. Protiv takog nastojanja naravski da će svjestno učiteljstvo uvijek ustajati, jer mu je do sklada i uzajamne ljubavi.

Tako se dogagja uvijek, kad preotme mah nepromišljenost nekih ili kad se lijepe ideje uzimlju kao krinka, pod kojom je slobodniji ulaz u njihovu bursu.

Učiteljstvo u Dalmaciji znat će se — više smo nego uvjereni — snaći i pred tim novim pojavama, pred tim novim idejama i pred njihovim prorocima, kao što je to i do sad znalo, — ostajući uvijek najbliže puku i njegovim čuvstvima, njemu posvećeno, a prožmano vazda težnjom narodnog napretka uz geslo: „Prosvjetom k slobodi“.

Kotarski školski nadzornik.

Piše: Dorbić Vicko.

(Nastavak).

Zadaća se kotarskog nadzornika sadrži u strogo pedagoško-didaktičnim, disciplinarnim, administrativnim i gospodarskim poslovima, da se prigodom inspekcije pojedine škole stvarno i nepristrano osvjedoči da li se ispunjaju zakonske odredbe glede primanja i otpuštanja djece, da li mjesni školski nadziratelji odgovaraju svojim dužnostima, da li učitelj predaje po propisanoj nastavnoj osnovi, da li se postizava naukovni cilj u pojedinim godišnjim tečajevima i pojedinim predmetima, da li se upotrebljavaju odobrene i propisane učevne knjige, da li se djeci zadavaju shodne, postepene i redovite pismene vježbe, te risarske i kaligrafične vježbe, i da li se iste valjano i pomno ispravljaju i ocjenjuju, kakovo je čudoredno i disciplinarno stanje škole, kakav red i čistoća u školi, kakovo stanje učionske zgrade, školskog vrta i knjižnice, kakovo vogačenje uredovnih knjiga i spisa, kakovo je postupanje učiteljevo u školi, njegova metoda, strukovna vještina, sposobnost, marljivost i ponašanje, kakav je odnošaj pojedinih učitelja, kakovo je općenito uzgojno i učevno stanje škole, kakav polazak, dalečina, vjerouka, ručni rad, pouka u gospodarstvu, kakove su okolnosti učitelja, bere li redovito plaću, čime se bavi, kako prolazi doba kad nije školom zabavljen, kakov mu je stan, kakav je ugled u mjestu i t. d., te prema tome dijeli savjete i naputke i pravi službovne bilješke.

Po tom položaj i zvanje nadzornikovo iziskuje da bude ozbiljan, trjzmen, savjestan, pravičan, ljubezljiv, radišan, izobražen i ustrpljiv, te da po onoj Mažuranićevoj:

„Dobar pastijer, jer što kaže inom'
I sam svojim potvrguje činom“,

prednjači učiteljstvu povjerenog mu kotara. Samo je takav nadzornik kadar valjano prosnditi, da li se napredak u školama razvija po postojećim pedagoško-didaktičnim načelima, te svojom razboritošću podignuti ugled škole i učitelja do mnogo veće visine, nego li su to kadre najplemenitije i najznamenitije odredbe pod stručno nedoraslim nadzornikom, jer zbilja nije dovoljno, da kotarski nadzornik stoji nad učiteljem

samo sa svojom filozofskom naobrazbom i nadzorničkim dekretom, već sa svojom stručnom spremom, sa onim iskustvom, koje jedino steći može ako je i on nekad učiteljevo, — gladovao.

Mnogo se zaista od nadzornika traži, a ne bi se toliko tražilo pogledom na nj, kad njegova misija ne bi bila toliko znamenita i uzvišena, kad njegovo djelovanje ne bi toliko duboko i toliko široko zadiralo u rad, život i napredak podvrženog mu učiteljstva i škola, a po tome i cijeloga naroda.

Da djelovanje kotarskog nadzornika za dobrobit i unaprijegjenje školstva može biti dobro i uspješno mora on takodjer pozorno pratiti sve odnošaje megju učiteljstvom u kotaru, znajući ovo zgodno rukovoditi i za zvanje oduševljavati, proučavajući umne i čudoredne vrline pojedinaca i njihov mar i rad u školi, imajući pri tome takta, a da nikoga ne povrijedi u njegovoj časti i njegovu samoljublju. Ljubav se ljubavlju odvrća, pa tako će i nadzornik biti ljubljen i štovan od podčinjenog učiteljstva, bude li se iskazivao ljubeznim i dobrim ocem, bratom i prijateljem svojih učitelja, te ne bude li izbjegavao prigodu, da se s njima sastaje i razgovara.

Stručnim nadzorom škola učiteljima se ne spori ni volja ni umjetnost za rad, već im se pojačava i jedno i drugo, a mnogih je mladih, [još i neiskusnih, kojima je zbilja potrebna stručna pomoć; čija bolje nego li nadzornikova. No učitelji u nadzorniku ne smiju da vide nekakova službena komesara, koji iznebušice dolazi da samo strogošću inspicira njihov rad i čarne nekoliko riječi u onu, po učiteljima nazvanu „crnu knjigu“, ter brže bolje u kočiju, lagju ili željeznicu, pa bjež' natrag, već čovjeka koji dolazi da nekoliko sati, a do potrebe i cijeli dan proboravi u školi, te da učitelje u njihovim zabitnim seocima, u njihovu tegotnom radu, okrijepi i osvježi novom voljom, većim marom i ustrajnijom snagom za daljnje djelovanje i unaprednu borbu. Ona letimična i kadgod na brzu ruku i kroz malo vremena izvedena inspekcija u školi nije učitelju zbilja na oduševljenje, jer i ako je pronicavomu oku nadzornikovu dostatno

ma i kroz malo časaka po nekoj školi preletiti a da može u opće prosuditi o uspjehu, napretku i disciplini škole, te učevnom postupku učiteljevu, to ipak on nije time potpuno udovoljio svojoj misiji. Duša učiteljeva žegja okrijepe, vapije utješljive riječi, ljubazna savjeta i mudre poduke.

Tko će mu drugi sve to dati, ako li ne ljubezan nadzornik prigodom posjeta škole? Stoga iza svršene inspekcije, veoma su zgodne i korisne konferencije sa dotičnim učiteljem, jer će mu nadzornik naustice,

onako u razgovoru, moći više prikladnih naputaka dati, podučiti ga i za uztrajan rad elektrizovati, nego li bi to ikada sa samim zapisanim opaskama postići mogao. Zainteresuje li se uz to nadzornik, te pravim zanimanjem propita za učiteljevo življenje, lekturu, literarni rad i u opće za izvanškolsko bavljenje, te ga do potrebe u tome osokoli i obodri, učitelj će se još više priljubiti svojem mukotrpnom zvanju i još življim zanosom prihvatiti se rada, a takova će nadzornika ljubiti i častiti, kako on i zaslužuje. (Slijedi).

Grafologija.

(Tomo Kosović)

III.

(Nastavak).

I za omjer slova imamo razna mnijenja, ali po iskuštvu se je već ustanovilo, koja veličina slova dopada najbolje našem ukusu. Svakako, radi potrebe života imamo nastojati da priviknemo djecu, još u školi, da nauče što prije pisati na jednoj samoj crti i to u pravom omjeru. Čuvat ih moramo sitnih, preuskih i preširokih slova. Ali, da se od dvocrtnih ili uprav od četverocrtnih brazda nauče djeca preći na jednocrtne pisanke, treba sustepenosti u veličinama prostora za pisanje u svim sveščićima, što u školi rabimo. Znamo, da je kod djeteta još slabo oko za mjerenje veličina slova i da su mu mišice još neuvježbane, za to mu i dajemo izbrazdanu hartiju; premda bi bio sjajan napredak škole, kad bi se dijete moglo naučiti pisati bez ovih, kako se dade priučiti i risati bez pomoćnica. Ne mogu, da ne spomenem ovdje korisnu preporuku, što smo čitali, da gdje su povoljne prilike, da bismo nastojali, da nam djeca zadnjih godišnjih tečaja pišu po papiru bez crtovlja, jer da bismo ovim učinili mnogo za buduću njihov život.

Po naredbi Visokog c. k. Ministarstva, brazde svih sveščića imaju biti otisnute u modroj šari, na papiru žutkaste boje, Papir ima bit čvrst, naklijan (bez drveta i rebara) gladak i bez jakog sjaja, da ne bude štetan dječijem oku i da po njemu mogu djeca lijepo pisati sve školske pismene vježbe. Zatraženu vrst papira nije mi bilo moguće naći u nijednoj tvornici monarhije, ali sam se žrtvovao i pobrinuo, da ga na vlastiti trošak dadem prirediti i to izričito za ovu svrhu. Papir je sa pokusnom linijaturom ispao, izvan

svakog očekivanja, veoma ukusno. Po njemu se piše posve lijepo i lako, tako su već i prvi pokušaji djece u pisanju potpuno zadovoljili svakog nastavnika, koji ih je mogao vidjeti. Neustručavam se onda ustvrditi, da bi se ovakovim papirom i crtovljem polučio najbolji uspjeh u našim općim i gragj. školama. Sveščići su već bili izragjeni iz navedene vrsti papira. Kad ovo znamenito pitanje pisaćeg pribora i spomenuta već ciklička metoda u njima, bude privedena u djelo, bit će najbolja stečevina za pučku školu u ovom zadnjem desetgodišnjem životu našeg školstva. Jer se može samo po sebi razumjeti, koliko će koristiti ovaj pothvat za unapredjenje naše grafologije.

Vraćajući se na samo učivo, sjetiti mi je čitatelja kako početno gradivo ovog predmeta podajemo djeci već u prvom mjesecu I. god. tečaja, kad ih upoznamo i vježbamo u razabiranju ruka, u spoznavanju prostora, točke i njihovim megjusobnim položajem; potkrepljujuć pojmove sa vježbanjem u izvagjanju takovih crta. Ove se vježbe najbolje nadopunjuju, kad se učitelj drži Danilova rukovogja. Najprve dakle početke za pisanje prima dijete kod predvježaba za pisočitanje, koje će biti, kako rekoh najuspješnije, ako budu izvedene sistematično, pa i u skraćenom opsegu po onome rukovogju, kako nas je već, ovo godina, otkad je knjiga, iskustvo poučilo. A temelj je grafologije ovdje, jer se u ovim vježbama dijete spravlja za pisanje debelih i tankih crta, spojnih, zavnutih polukružnih lijevo i desno, što su sastavni dijelovi pisma. (Slijedi).

Uzgojna pouka prama načelu praktičnosti.

(Piše V. Belamarić).

(Nastavak).

Da učitelj uzmogne zdušno vršiti svoje dužnosti hoće mu se primjerena rada, a i primjerena počitka, eda sabere sav materijal, koji mu vršenje njegove teške dužnosti nameće.

Kako je danas u našim školama osobito na selu, to je donekle nemoguće, kad se sjetimo, da na pučkog učitelja, većinom mlada neiskusna pada na legja cijeli pomladak muški i ženski jednog sela, kad mu

nahrupi u školu od 100—150 zapuštenih malih stvorova, koji sobom ne nose nikakvu spremu uzgojnu, kao što je posvemašnja zapuštenost roditeljskog odgoja. Što stoji učiteljima na raspoloženje, a da im pomože, kako da iz ovih nevinih stvorova, koji su nagonom vanjskoga upliva usisali u svoju krv sva zla nagnuća okoline, koja ih okružuje, iztrijebe korov zasagjeni? Jedan je put! Priroda i naše ustrpljenje, te ljubav za svim zapuštenim stvorovima su bedemi, oko kojih mora da se ruše sve opakosti, sve zlobe svi krivi nazori, koje su naši gojenci prvi dan svog nastupa u školu nama na poklon donijeli. Govoriti ovdje o jednakosti metode, radova, puteva i o načinima pri pouci, bio bi pravi apsurdum. "Ovdje se nalazi učitelj sam, okolišen sa svojom malom četom i treba da se sam snagje i da bira sebi put, kojim mu je udariti onako kako nam kaže naš Mijat Stojanović: „Brate učitelju, nikad neka se k sanku ne sklopi tvoje oko a da se okom razuma ne obazreš na prošli dan, pak srce neka ti dade račun“. A kakav će taj račun biti? To zna svjestan učitelj sam, kome lebde pred očima riječi Komenskoga: Sve što se predaje, treba razlozima tako učvrstiti, a da se ne porodi prilika sumnji ni zaboravu“.

Rekao sam da pouka u pučkoj školi mora biti postepeni razvitak stvarne pouke. Stoga stvarnu pouku, već od prvog razreda moramo rukovoditi na način, da ista privede učenike k tomu, kako će svaku predodžbu označiti shodnom riječi, ako ne razumiju i nemaju pojam o stvari i predmetu, što nam ga riječ znaменуje. Svemu ovome pomaže zrijevanje, koje valja spajati sa dugim vježbanjem t. j. uporavljanjem, koje opet sastoji u tome, da djeca imaju u glavnim crtama risati predmet, što su upoznala. Radeći ovako, već iz mala priučiti ćemo naše učenike, da prirodu razmatraju onakovu kakova jest, i da ne stižu krivi pojam o stvarima, koje se u prirodi nalaze. Učitelj se mora osobito čuvati, ako li neće da se iznevjeri zadatku, koji je pouci o stvarima namjenjen u pučkoj školi, nabranjanja pojedinih predmeta i njihovih česti na izust naučena mehaničkim opetovanjem po učiteljevim riječima. Ovakov postupak ne samo, da ne pomaže razvoju duševnih i naravnih sposobnosti djece, dali iste sprječava i tupi, tako da mu kašnje sve da bi hotio popravka tražiti u svom po-

stupku naći ga ne može, jer ga nema. Pošto se prirodopisna pouka smatra, kako u istinu jest, nastavak stvarne nauke, to se ona nesmiije radi svoje praktične koristi o kojoj je bez sumnje svak uvjeren, jer je malo predmeta koji je u tome nadkriljuju, podavati drugačije, ako li ne u prirodi i po prirodinam samim. Premda je broj sati prirodnim naukam dosta ograničen u pučkim školama, to će ipak učitelj nastojati, pouku udesi na način kako će moći gojenci svatiti onaj veliki zakon, koji danas drma svijetom: Sve što čovjeku treba priroda mu daje, ona je vrelo, koje nikada ne presušuje. I ako pučka škola nije zato da razvija utjecaj prirodnih nauka na razvoj ostalih gospodarskih i ekonomskih znanosti, sasvim tim mora svjestan učitelj raditi kako da učenici steku pravi pojam o onim prirodinam, koje ga okružuju, kako bi učenici kad i ostave školski prag sama po sebi mogla se usavršiti, prirodine bolje upoznati te na ovom svestranom upoznavanju prirode i njezinih produkata razvijati one poslove, koji su im u životu potrebiti prama načelu: „gospodarstvo, obrt i trgovina bez prirode ne daju se ni pomisliti. Stoga pri pouci prirodopisa briga je učitelja, da svaka spoznaja bude u dječijoj pameti učvršćena pomoću uporavljanja, jer ovim načinom nagnati ćemo naše gojence, da sami proniknu u važnost ove uzgojne grane, te će postati samoradini u istraživanju prirodina. Ako se pouka u prirodopisu ovako rukovodila bude te se učitelj bude služio školskim šetnjama i školskim vrtom, djeca će se sama i nehotično uvesti u prirodu samu i prinukovat će se da sama traži bez poticala sve ono što su od učitelja čula, vidjela i naučila prama načelu Seneke: Propisi će samo onda vrijediti, ako uklonimo sve ono što im je na putu i prama onoj Komenskoga: Koji se god nauk započne obrađivati, neka se duša učenika nanj pripravi“.

Od pučke škole ne može se tražiti da djeca budu posve viešta u fizici, ali prama načelu da živimo u novom vremenu, u kom se „munjom piše, suncem slika, a parom vozi“, to će se o ovoj grani realnih predmeta posvetiti tolika pažnja, koliko je od potrebe da se djeca upoznadu sa barem najglavnijim zakonima, koji se u prirodi zbivaju i tako priuče na razmišljanje o njima i njihovim učincima.

(Slijedi).

Uz posebne nastavne osnove.

Piše: P. Dabinović.

(Nastavak).

C). Držeći se neke sredine u sugjenju i iziskivanju, reći ćemo, da je trorzredna škola u našim stranama ideal škole. Narodna poslovice „Bez treće nema sreće“ ovdje se može dobro naglasiti. Jedini drugi odsjek trećega razreda ima dva god. tečaja, dok su ostali tako zanimivo složeni, da u njima nastavu zaba-

vom držiš. Po sahata s jednima, a po s drugima, taman je po onoj, „varietà diletta“.

U prvom razredu napose mogu se prava čudesa učiniti, jer kako je tu samo jedan odsjek, jedna kategorija, sva su djeca u neposrednom i neprekidnom saobraćaju s učiteljem: ni jedno ciglo zrnice njegovog

sjemena ne gubi se tute. U drugom i trećem razredu nahodimo dakako i u ovoj školi po dva odsjeka, no kako ih mi shvatamo kao dva stepena u psihičkom razvoju, to nama dolazi lijepo na ruku da uklonimo ono bubanje po istoj gragji i da za svaki odredimo posebno gradivo, držeći se jedinog načela da za niži iznesemo lakše, a za viši teže. Da ćemo se s ovim našim stanovištem naći u opreci s normalnom osnovom, ne možemo misliti, jer i ako ona u trećem razredu na neki način provodi cikličku metodu, u drugom se i sukcesivna nahodi.

S obzirom ra jednorazrednu razdijeljenu školu, kojoj se sav posao kreće oko ovog predmeta, trebalo bi ovdje široko zapasati govorenjem o jeziku; ali jer će se na to doći kod realija, s kojima se moramo radi višerazrednih škola napose baviti, ograničit ćemo se ovdje najprvo na čitanje štiva, kojima se estetičko-etički odgaja, onda na slovniciu i pismene vježbe.

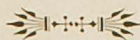
Početak čitanja ide pod imenom pisočitanja, čemu mi ne nahodimo potrebno velike napatke davati, jer je u tome, biva u analitičko-sintetičkoj metodi, svaki nastavnik dovoljno upućen. Gdje—gdje samo nagje se čitanje bez razumijevanja, pa da toga dalje ne bude preporučit ćemo ovaki postupak. Pretpostavljamo najprije da djeca umiju kazivati potpune rečenice i da ih umiju rastavljati. Za novu dakle riječ navedu se djeca da rečenicu reku. Ta se rastavlja na riječi i te na daski pišu ili bilježe crtama. Nova riječ napose rastavlja se na glasove i time se pokazuju dotična slova. Novo slovo piše se tada na stranu, opisujući mu svaki potez. Kad god se dovrši, djeca treba da ga glasno, zorno i pojedince čitaju. Poslije ga sama pišu: po zraku, na daski i na pločicama. Za ovim kao prijela zna razumno čitanje, nčitelj kazuje djeci one rečenice, što se nalaze u dotičnoj vježbi, a djeca ih ponavljaju odmah za njim, ako su im shvatljive, a ako nijesu, pošto ih učitelj protumači. Te se po malo rastavlja (analizuje): onda od svake redom kazuju glasovi. Kako djeca kazuju glasove, tako ih učitelj piše na daski, a ona napisane slogove, riječi i cijelu rečenicu čitaju (sinteza) pa kašnje prepisuju i čitaju iz Početnice ili Bukvara. Sa sloga na slog prelazit će se uz neko zatezanje jednako slovkanju, sli to slovkanje nije, ako se ne dopusti da svaki slog odsječeno izriču. Tome zatezanju treba da nestane svaki trag na vježbama u čitanju velikih slova.

Kao u I. god. tečaju pri pisočitanju, tako i u ostalim šk. tečajima, nikakvo se čitanje ne će preduzeti, ako djeca ne budu prije upoznala njegovu konkretnu podlogu. t. j. u prvom predmetu normalne riječi, a u daljim stvarnu sadržinu. Kad stvarna sadržina u štivu ne ide dalje, no za popunjenjem i oživljenjem jedinica stvarne pouke, tad se ta štiva uklapaju

u pojedine formalne stepene dotičnih jedinica, a kad je namijenjena za ilustraciju koje moralne ideje, onda se na nju treba tek nešto malo obazrijeti i to štivo o sebi obraditi.

Tko prati naše stručne listove naći će u pogledu obragjivanja ovih — zovimo ih mi uzgojnih — štiva dvije metode. Jedna, a na glavi joj vrsni pedagog pres. savjetnik zem. vlade u Sarajevu, gosp. Dluštuš, preporučuje Seidlovu dispoziciju, a ta je: 1. Pripovijedanje (čitanje) pred djecom. Navogjenje djece na razumijevanje riječi i stvari i otkrivanje misli. 3. Još jednoč pripovijedanje pred djecom. 4. Pripovijedaju djeca uz pripomoć učiteljevu. (Pjesme se memoriraju). 5. Napisivanje pojedinih riječi po diktovanju. (Iza analize) 6. Napisivanje priče i t. d. u jednostavnim rečenicama po diktovanju. Druga struja, kojoj je veleuč. doktor Turić raščinio i označio je ciljeve, a koja je inače odavna zagovarana od Kobalija i Basarička strogo se drži uz formalne stepene. Na prvom ova traži da se progovori o onom bez čega se ne bi razumjelo ono za čim se ide; na drugom se sadržaj najprvo pripovijeda ili čita, onda estetički, psihički i etički razmatra, te napokon opet pripovijeda i čita: na trećem se usporegjuju čini i osobe iz II. stepena; na četvrtom se etički sud izreče u kakvoj poslovi ili mudroj rečenici; na petom se navode primjeri, o kojima djeca izriču sudove. Nešto po srijedi megn ovim strujama stoji čitateljima ovoga lista poznata rasprava vrijednog radenika u pučkoj školi, N. Ljubidraga, učitelja vježbaonice. Taj, da se u što kraće izrazimo, vlada se po ovom redu: 1. priprava; 2. pripočivanje sadržaja; 3. učenikovo kazivanje onoga, što se pripovijedalo; 4. razgovor o sadržaju štiva; 5. glavna misao; 6. primjena; 7. čitanje, ali da se ne iskaže protiva formalnim stepenima, svoje redove u njih uklapa i izlazi mu: u I. str. priprava; u II. pripočivanje sadržaja, kazivanje učenikovo i razgovor o sadržaju; u III. razgovor o sadržaju (u koliko zahvata prisposobu između lica u istom štivu i sličnim štivima); u IV. glavna misao; u V. primjena i čitanje. Kad se bolje zagleda, ovoj se Ljubidragovoj metodi ne može ni slova reći, jer je zbilja jako pregledna, ali zašto nije izvedena obratno, pa da je mi svi uzmemo kao razumnu raščlanbu formalnih stepena? To je ono, što nama daje povoda barem posumnjati, da se i sam gosp. Ljubidrag povodi za onom protuherbartovskom školom, koja uz ostalo ratuje; proti formalnim stepenima. Mi smo dakle toj školi načelno protivni, stoga ako ne priznajemo nikakve metode koljom od one, koja se tačno drži uz razvitak duha dječijeg neka nam je slobodno i pri obragjivanju štiva uzgojnih preporučiti formalne stepene.

(Slijedi).

Slavenska Školska Matica.

Opažanja i refleksije.

Piše S. Marčić.

Ako čovjek hoće, da se u nekom poslu dovoljno uvježba, potrebna mu je poduža priprava i vježba. Rad je nastavnika od velike važnosti i znamenitosti zato je i njemu od potrebe, da se nanj neprestano pripravlja i dalje usavršuje.

Psihologija, pedagogija i didaktika dosta su mlade nauke, koje nam svakim danom otvaraju novih vidika, pak je stoga svaki nastavnik dužan, da prati budnim okom, što se za boljak škole čini, dužan je da slijedi sav onaj napredak, što ove nauke danomice prevaljuju. Svi se staleži međusobno udružuju u svrhu da budu kao jedna kompaktna cjelina u traženju svojih prava i materijalnih poboljšica, a s druge strane, promiču svoje obrazovanje i rade za svoje i opće dobro.

Jedan je sam čovjek kao odsječena grana, koja ubrzo uvene, a udruženja su jake tvrgjave, koje i o većim olujama mogu da odole.

Kao što svaki čovjek svojim govorom očituje ono, što misli, tako i udruženja osnivaju svoja glasila, izdavaju stručnih knjiga, da podupru i moralni i materijalni napredak svojih članova i uspjeh njihova djelovanja.

Ako se po pismenim sastavcima u školi može lako da sudi o valjanosti učenika i učitelja, onda su i časopisi i knjige najbolji dokaz napretka dotičnog stališa.

Pedagoška izdanja slovenske školske Matice za god. 1907 zaista lijepo govore o našoj braći Slovincima.

Četiri oveće knjige, biranog sadržaja, koje je ona podala svojim članovima, mogu joj na čast služiti.

„Pedagoški letopis“ je valjano ogledalo rada i napretka slovenskih učitelja, društvenih sastanaka i učiteljskih konferencija.

U poglavlju „Teme in teze“ potanko se govori o svim društvenim skupštinama i učiteljskim konferencijama kroz prošlu godinu.

Učiteljsko je udruženje kod Slovenaca već odavna započelo, pak su kod njih i ove ustanove bolje urejene. Sama društva malo vrijede ako nijesu u svom radu aktivna.

Po primjeru Slovenaca imala bi da i u nas društva drže svoje sastanke, prigodom kojih pojedini bi članovi mogli da čitaju razna predavanja i rasprave ne samo pedagoško didaktične naravi, već i drugih grana znanosti, kao jezikoslovlja književnosti i t. d.

Osim toga, kako ćemo kasnije vidjeti, društva bi mogla da svojim članovima prošire svoje djelovanje i izvan svojih prostorija.

Svako je učiteljsko društvo kod Slovenaca imalo kroz prošlu godinu svoju glavnu skupštinu, gdje se je raspravljalo važnih i zanimivih pitanja.

Od osobite je važnosti bilo raspravljanje skupštine „saveza austrijskih jugoslavenskih učiteljskih društava“.

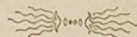
Većina se je razpravâ bavilo o radu učitelja izvan škole. U školi će svaki učitelj, koji čuti u sebe i malo ljubavi za djecu i svoje zvanje, zdušno raditi i upotrebiti sve ono što je za boljak povjerene mu djece. Ako takve ljubavi nema, zaludu je svaka preporuka.

Napredno se učiteljstvo ne zadovoljava samo radom u školi, već ono prenaša izravno svoje djelovanje i u narod, da ga upućuje, poučava i uzgaja. — Ovaj se je drugi rad učitelja raspravljao u ovoj skupštini na dugo i široko u raznim razpravama, kao u onoj o zadrugarstvu, o roditeljskim večerima, a neposredno u dugoj raspravi: „Na delo med ljudstvo“.

Za ovu svrhu ustanovio se je „osrednji akcijski odbor“, da nastoji neka sva društva ustanove odsjeka za izvanškolski rad učitelja i da nadzire i rukovodi ovaj posao.

Cijelo slovensko učiteljstvo stupa dakle kao jaka vojsku u boj za prosvjetu svog naroda uz devizu:

„Le v vztrajnem i uspešnem delu je spas in napredek naš in našega naroda.“ (Slijedi).

Vjesnik.

Današnji broj našeg glasila šaljem svim učiteljima i učiteljicama u pokrajini po popisu što smo primili od kotarskih školskih vijeća i „Učiteljskih Društava“. U slučaju da ga tko ne primi, molimo da nam to odmah javi.

Umoljavaju se uprave „Učiteljskih društava“ u pokrajini, da što prije dostave „Savezu“ popis svojih drugova, da uzmogne urediti tačno imenik članova.

Drug Dinko Domić iz Splita javlja nam, da se je radi bolesti odrekao časti blagajnika u središnjem upravnom odboru našega „Saveza“, i da je odbor mjesto njega odredio za obavljanje blagajničkih poslova odbornog člana druga Petra Radmilovića, kojem se od sada imaju dostavljati sve pošiljke, što spadaju u administraciju našeg lista. Ovom prigodom ne možemo s manje, a da ne požalimo odreku druga Domića,

koji je od smrti biagopokojnog Gazzara do jučer vodio blagajnički posao „Saveza“ s najvećom tačnošću i duševnošću, tako da protiv njegova poslovanja nije nikad iznesen nikakav prigovor. Njegov zamjenik drug Radmilović nastaviti će bez sumnje taj posao slijedeći stope svog predšasnika, a za to nam jamči poznata zauzetost i marljivost njegova.

Učiteljsko društvo za Šibenik i škol. kotar šibenski imalo je na 19. pr. mj. svoju glavnu skupštinu. Predsjednik D. Sirovica najprije je istakao cijelo društveno djelovanje kroz god. 1907, a onda je doraspravljeno i iscrpljeno cijeli poslovni red u potpunom skladu. Izbor nove uprave obavljen je tim, da je jednoglasno bila ponovno potvrđena stara uprava, samo što je na mjesto podpredsjednika, koji se je zahvalio na toj časti još prošle godine, izabran u upravu drug Frano Skarpa. Kod eventualija prihvaćen je jednoglasno predlog člana Ivana Batinice, da se imenuje počasnim članom društva pokraj. škol. nadzornik presvijetli gosp. Antun vitez Ströll. Članu g. Slavomiru Sinčiću izraženo je jednodušno priznanje na njegovu zauzimanju za dobro učiteljstva i samog društva, te mu je aklamacijom udijeljen naslov počasnog člana, na čemu je g. Sinčić ganut zahvalio i izjavio da će ostati doživotnim članom društva s dvostrukim mjesečnim doprinosom i da se iznos, što društvo ima još da izdade za namaknuto društveno pokušstvo ima smatrati pokriven s njegove strane. Nadalje je najavio, da stavlja na raspolaganje „Savezu dalm. učitelja n Splitu“ dvije godišnje nagrade od K 60— svaku za dvije najbolje pedagoške, didaktične ili u opće stručne radnje u njegovu glasilu „Učiteljskom Glasu“, a na koncu je svečano ustvrdio, da će on u nedalekoj budućnosti na osobit način pokazati, koliko ljubi učiteljstvo i kako mu na srcu leži njegovo dobro. — Skupština je ove izjave g. Sinčića pozdravila osobitim iskazom harnosti i veselja. — „Učiteljsko društvo“ u Šibeniku broji sada 53 člana, dok ih je lani pri svom osnutku brojilo samo 35. — Lijepo! Naprijed tako!

Središnji odbor „Saveza dalmatinskih učitelja“ primio je s osobitom zahvalnošću i veseljem priobćenje „Učiteljskog društva“ u Šibeniku, da je gosp. Slavomir Sinčić stavio „Savezu“ na raspolaganje dvije godišnje nagrade od 60 K svaku za dvije najbolje radnje u „Učiteljskom Glasu“, pa na tom plemenitom činu i potaknuću naših učitelja na rad darovatelju i iskrenom prijatelju učiteljstva odbor najljepše zahvaljuje.

Novo učiteljsko društvo. U benkovačkom kotaru ustanovio se promicateljni odbor od učitelja M. Maršana, M. Zrilića, J. Krstića i J. Mazzalina, koji dogovorno sa učiteljima onog kotara imaju da pripreme sve za osnivanje učiteljskog društva za Benkovac i škol. kotar benkovački. — Evala! Naprijed oko naše organizacije!

„Roditeljski List“. Novom godinom počeo je izlaziti u Zagrebu list pod gornjim naslovom. Uprava i uredništvo lista je u Gjurgjevcu. List je dobro došao u našim prilikama, pa ga toplo preporučamo.

„Za vjeru i dom“. List namijenjen katoličkom ženskom svijetu. Uredjuje ga učiteljica Marija Tomšić-Im. u Zagrebu. Cijena mu je za cijelu godinu K 3.—.

„O slikama u pouci o vjeri“. — Poznati katehetski pisac Ferdo Heffler obogatio je katehetsku knjižnicu novim za vjeroučitelje veoma zgodnim djelcem o slikama za vjerouku. — Uz popis i tumač odobrenih (u Banovini) učila i za pouku u vjeri, koj. se najzgodnije mogu nabaviti kod knjižarnice sve Ćirila i Metoda za Istru u Zagrebu, pobrani su zgodni aforizmi najprvih naših i svjetskih pedagoga o potrebi zoroza, a napose slika, pa je zgodnim načinom protumačio upotrebu slika u opće, a osobito se zabavio te napose svestrano obradio poglavlje o biblijskim slikama u vjerouci. — Ta lijepa knjižica zgodno popunjava hrvatsku katehetsku literaturu, te će dobro doći i našim rimokatoličkim vjeroučiteljima, kojima je vjerouka u pojedinim školama povjerena, kao što i učiteljskim kandidatima za pripravu k ispitima osposobljenja. Knjižica obuhvaća 34 stranice, a dobiva se kod „Kateketske knjižnice“ u Zagrebu za neznatan iznos od 45 para.

Za učiteljsku mirovinu. Pitanje o priznanju privremene učiteljske službe u mirovinu kao da je prešlo u vrlo povoljni stadij, te će po obavijestima, koje primismo, biti uzeti u pretres već u prvom narednom saborskom zasjedanju. U odnosnom pokrajinskom školskom zakonu bit će učinjena preinaka u tom smislu, a to je ono, što je najglavnije, jer i po rasudi samog upravnog sudišta pokrajinski je zakon u ovom pitanju jedino mjerodavan.

Pokrajinska učiteljska konferencija, sedma po redu, obdržavat će se početkom idućeg septembra u Arbanasima u c. k. muškom preparandiju. Uz ovu konferenciju bit će priregjena izložba ženskih ručnih ragja po narodnim motivima. Doznajemo, da će se na predlog pokraj. škol. nadzornika g. Ströllla broj članova pokraj. konferencije ovog puta povećati za 20 t. j. bit će na konferenciju pozvano osim članova, koji u nju pravno spadaju, drugih 20 iz pučkog učiteljstva u pokrajini, tako da će skupštinara biti ukupno preko 80. — Poslovni red ove konferencije sadrži pitanja skroz praktične naravi te se već počeo razasijati članovima. Osvrnuti ćemo se na nj u narednom broju.

Prilažemo današnjem broju poziv na pretplatu djela: Najznamenitije životinje, (Biološki način posmatranja) što ga dovršiše Gjorgje M. Roca učitelj trgov. škole i Adam Pejić škol. upravitelj, oba u Sarajevu. — U narednom broju donijet ćemo iz rukopisa te knjige obradbu „Potočnog raka“, dostavljenu nam, da je iznesemo kao ogled. Žalimo, da nam to nije bilo moguće učiniti već u ovom broju.

„**Mladi Istranin**“. Ovaj mladi naš drug nastupio je treću godinu života i preselio se u ubavi Lošinj. Mi tolo preporučamo našim sudrugovima po pokrajini da ga šire megju učeću mladež, jer to zaista zaslužuje. Za mladež mu je cijena 1.70 K, a za ostale 2.— K na godinu.

„**Koncentracija u osnovnoj nastavi**“. Rasprava Dragutina Heckmann-a učitelja u Rumi. (Naklado piščeva. Cijena 50 para.) — Da se naša prekovelebitska braća svojski i ozbiljno bave svim važnijim pitanjima koja zasjecaju u uzgoj i nastavu, dokaz nam je ova dosta pomno obragjena rasprava o koncentraciji u osnovnoj nastavi, koju je napisao rumski učitelj Drag. Heckmann, pribavši joj pri koncu suštinu u nekoliku zgodnih rezolucija.

Koncentraciji pouke davala je pedagogija svih vjekova važnosti, ali se obično ta koncentracija razumjevala površnom i općenito joj se posvećivalo manjev nego li je ona u nastavnoj djelatnosti zauzimalje. Navodima najznamenitijih pedagoga svih vjekova i svih struja i nepobitnim dokazima opravdana je tom raspravom korist i praktičnost koncentracije u nastavi te navedeno i označeno sve što bi se i kako bi se moralo izvoditi, da se jedna nastavna struka s drugom spoji, pa da stožer i ishodište sve nastavne koncentracije budu život prirode i kulturni radovi ljudski u njemu, kako ih doživljujemo u jednoj godini i kako se oni u pojedinim godišnjim dobama redovno obnavljaju. Da se koncentracija u osnovnoj nastavi uzmogne valjano provesti, pisac traži, da se opća naukovna osnova na temelju psiholoških i etičnih zahtjeva na taj način preudesi, da u njoj gragja bude tako rasporegjena, kako će odgovarati prirodnim zahtjevima ljudskog života, dovodeći i gragju i dobu u pravi i naravni razmjer, prema čemu bi se morale i školske knjige, a napose čitanke tako preudesiti. e da se u njima ostvari prava i zdrava koncentracija pouke. — Obzirom na samu važnost i korist koncentracije pri nastavi, usvajamo piščeva razlaganja te ovu uspjelu raspravicu prodružimo i našem učiteljstvu da se njome upozna.

Kotarske učiteljske knjižnice u Dalmaciji danas kao da ne opstoje. Malo se učitelji njima koriste, a i same knjižnice jedva vegetiraju, jer moraju iz nužde bit smještene u koji razred puč. škole ne imajuć odregjena pomješća za njihov smještaj i poslovanje. Ta okolnost potakla je upravu „Učiteljskog društva“ u Šibeniku, da se posebnom molbom obrati pokr. škol. vijeću, e da bi ono dopustilo, da kotarska učiteljska knjižnica bude premještena u lokal „Učiteljskog Društva“, gdje će biti učiteljstvu bolje na dohvat. Nema sumnje, da će pokr. škol. vijeće

uvažiti tu vrlo umjesnu molbu, pa za to ovim pozivljemo i druga bratska učiteljska društva, da isto učine i da uz odnosnu molbu prilože izjavu uprave dotične kot. učitelj. knjižnice, da ova pristaje na traženo premještenje.

Naši učitelji na prosvjetno-literarnom polju.

Drug A. Devčić piše o blagajnama u „Pučkom listu“ Drug V. Dorbić napisao je članak o sirotinjskim sudovima i odgoju u „Hrvatskoj Riječi“, a u „Gospodarskom i vinograd. koledaru“ za god. 1908 crticu iz narodnog života „Loza ih svadila, loza ih pomirila.“ Drug A. Dobronić piše glazbene članke u „Sv. Ceciliji“. Drug Stijepo Kastropeli piše o talijanskom školstvu u „Preporodu“.

Molimo naše kolege, koji se bave perom, da nam šalju brojeve onih časopisa, u kojima izlaze njihove radnje, da uzmogne, bilježiti i unaprijed kako otpočesmo, svaki njihov sastavak.

Vjenčanje. Na 12. t. mj. vjenčao se u Šibeniku naš drug Luka Miličić, s Hvara, učitelj u bližnjem Zatonu, sa dražesnom i čestitom gospodjicom Milkom Milin. Sretnim mladencima naša najsrdačnija čestitanja!

Književna zamolba. U interesu hrvatske omladinske književnosti umoljavam omladinske pisce i spisateljice, da mi pošalju ako što izdaju zasebno štampom, jer pribirem gragju za „Povjest hrvatske omladinske književnosti“ i „Bibliografiju hrvatske omladinske književnosti“. Ako sam možda u svojoj antologiji savremene hrvatske omladinske književnosti: „U pjesmi i priči“ zaboravio koje djelo spomenuti — molim, da me se za vremena još upozori. Primjetiti mi je, da ću na zahtjev za svaku primljenu knjigu dati u zamjenu koju od mojih po knjižarskoj cijeni.

Rudolf Franjin Magjer — Valpovo (Slavonija).

PORUKE UREDNIKA.

G. Ž. M. Novi Sad. — Poslali smo zatraženo. Pristajemo na zamjenu. — Živjeli!

G. M. Trogir. — Ne znamo što se dogodilo. Redovito smo otpremili. Poslasmo ponovno. Zdravo!

G. J. B. Sinj. — Primili smo sve u potpunom redu. Hvala ti na zauzimanju!

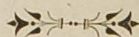
G. J. K. Gdinj. — Prividit ću, pa u naredni broj bude li dobro. Zdravo!

G. P. D. Dobrota. — Primio. Nadovezati će se. Bog!

G. B. Ž. Milna. — Stiglo u redu. Upotrebit ću. Veselo!

G. Gj. K. — Ovaj put nije moglo ući. Što prije. Živio!

G. V. D. Knin. — Ni tvoje nije moglo sve zaleći. Puno mliva, a žrvnji još maleni. Po redu. Živ mi bio, pčelice marna!

Banyaj!